

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 13ης Ιουλίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης – Διακινούμενοι εργαζόμενοι – Πρόσωπο που ασκεί μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα σε δύο διαφορετικά κράτη μέλη – Προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας – Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 – Άρθρο 13, παράγραφος 3 – Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 – Άρθρο 14, παράγραφος 5β – Άρθρο 16 – Αποτελέσματα των αποφάσεων της διοικητικής επιτροπής για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης – Απαράδεκτο»

Στην υπόθεση C-89/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας) με απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Φεβρουαρίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Radosław Szoja

κατά

Sociálna poisťovňa,

παρισταμένης της:

WEBUNG, s.r.o.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Βηλαρά, J. Malenovský, M. Safjan και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziονά,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Vláčil και M. Smolek,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβακική

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. S. Schillemans, M. Noort και M. Bulterman,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους D. Martin και A. Tokár,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 13, παράγραφος 3, και του άρθρου 72 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 200, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 465/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012 (ΕΕ 2012, L 149, σ. 4) (στο εξής: βασικός κανονισμός), και των άρθρων 14 και 16 του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 (ΕΕ 2009, L 284, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 465/2012 (στο εξής: κανονισμός εφαρμογής), καθώς και του άρθρου 34, παράγραφοι 1 και 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Radosław Szoja, Πολωνού υπηκόου, ο οποίος ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος της Δημοκρατίας της Πολωνίας και μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος της Σλοβακικής Δημοκρατίας, και του Sociálna poisťovňa (οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης, Σλοβακία, στο εξής: σλοβακικός οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης), σχετικά με τη μη υπαγωγή του R. Szoja στο σλοβακικό σύστημα συνταξιοδοτικής ασφάλισης και ασφάλισης ασθενείας και ανεργίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο βασικός κανονισμός

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 15, 17 και 45 του βασικού κανονισμού έχουν ως εξής:
 - «(1) Οι κανόνες συντονισμού των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας εγγράφονται στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και θα πρέπει να συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου της ζωής τους και των συνθηκών εργασίας τους.
- [...]
- (15) Τα πρόσωπα που διακινούνται στο εσωτερικό της Κοινότητας είναι ανάγκη να υπάγονται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας ενός μόνον κράτους μέλους, ώστε να αποφεύγεται η συρροή των εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι περιπλοκές που είναι δυνατόν να προκύψουν από αυτήν.

[...]

(17) Για να εξασφαλισθεί, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, η ίση μεταχείριση για όλα τα πρόσωπα που εργάζονται στο έδαφος ενός κράτους μέλους, είναι σκόπιμο να προσδιορίζεται, κατά γενικό κανόνα, ως εφαρμοστέα νομοθεσία, η νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ο ενδιαφερόμενος ασκεί τη [μισθωτή] ή τη μη μισθωτή δραστηριότητά του.

[...]

(45) Δεδομένου ότι ο στόχος της προβλεπόμενης δράσης, εν άλλους, μέτρα συντονισμού προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων μπορεί να ασκείται αποτελεσματικά, δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύναται, συνεπώς, λόγω του μεγέθους και των αποτελεσμάτων της εν λόγω δράσης, να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία ορίζεται στο άρθρο 5 της συνθήκης. [...]»

4 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) “μισθωτή δραστηριότητα”: η δραστηριότητα ή η ισοδύναμη κατάσταση την οποία θεωρεί ως τέτοια η νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας του κράτους μέλους στο οποίο ασκείται η εν λόγω δραστηριότητα ή υφίσταται η ισοδύναμη κατάσταση·

β) “μη μισθωτή δραστηριότητα”: η δραστηριότητα ή η ισοδύναμη κατάσταση την οποία θεωρεί ως τέτοια η νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας του κράτους μέλους στο οποίο ασκείται η εν λόγω δραστηριότητα ή υφίσταται η ισοδύναμη κατάσταση·

[...]

ιβ) “νομοθεσία”: για κάθε κράτος μέλος, οι νόμοι, οι κανονισμοί και άλλες κανονιστικές διατάξεις και όλα τα εκτελεστικά μέτρα, εφόσον αφορούν στους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης του άρθρου 3 παράγραφος 1.

[...]

ιδ) “Διοικητική Επιτροπή”: η επιτροπή που αναφέρεται στο άρθρο 71·

[...]».

5 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός υπάγονται στη νομοθεσία ενός και μόνον κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο.»

6 Το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 3, του βασικού κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη υπάγεται:

[...]

3. Το πρόσωπο το οποίο ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικά κράτη μέλη, υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ασκεί μισθωτή δραστηριότητα ή, εάν ασκεί τέτοια δραστηριότητα σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, στη νομοθεσία που προσδιορίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1.»

- 7 Το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού, το οποίο τιτλοφορείται «Εξαιρέσεις από τα άρθρα 11 έως 15», ορίζει τα εξής:

«1. Δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, οι αρμόδιες αρχές των εν λόγω κρατών μελών ή οι οργανισμοί που έχουν ορισθεί από τις αρχές αυτές μπορούν να προβλέψουν, με κοινή συμφωνία, προς το συμφέρον ορισμένων προσώπων ή ορισμένων κατηγοριών προσώπων, εξαιρέσεις από τα άρθρα 11 έως 15.

2. Το πρόσωπο το οποίο λαμβάνει σύνταξη ή συντάξεις βάσει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων κρατών μελών και το οποίο κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος, μπορεί, με αίτησή του, να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της νομοθεσίας του τελευταίου αυτού κράτους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει υπαχθεί στη νομοθεσία αυτή λόγω άσκησης μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας.»

- 8 Το άρθρο 72 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Η Διοικητική Επιτροπή:

α) χειρίζεται όλα τα διοικητικά θέματα και τα θέματα ερμηνείας που απορρέουν από τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, του κανονισμού εφαρμογής ή από κάθε άλλη συμφωνία ή ρύθμιση που συνάπτεται στο πλαίσιο των κανονισμών αυτών, με την επιφύλαξη του δικαιώματος των σχετικών αρχών, φορέων και προσώπων να προσφεύγουν στα δικαστήρια και τις διαδικασίες που προβλέπονται από τις νομοθεσίες των κρατών μελών, από τον παρόντα κανονισμό ή από τη συνθήκη·

[...]».

Ο κανονισμός εφαρμογής

- 9 Το άρθρο 14, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού 987/2009, όπως ίσχυε αρχικώς, προέβλεπε τα εξής:

«Για την εφαρμογή του άρθρου 13 παράγραφος 1 του βασικού κανονισμού, ως πρόσωπο που "ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη" νοείται ιδίως το πρόσωπο το οποίο:

[...]

β) ασκεί συνεχώς εναλλασσόμενες δραστηριότητες, με εξαίρεση τις περιθωριακές δραστηριότητες, σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ανεξάρτητα από τη συχνότητα ή την τακτικότητα της εναλλαγής.»

- 10 Το άρθρο 14, παράγραφοι 5, 5β και 8, του κανονισμού εφαρμογής προβλέπει τα εξής:

«5. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 13 παράγραφος 1 του βασικού κανονισμού, ως πρόσωπο που "ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη" νοείται το πρόσωπο που, ταυτόχρονα ή εναλλάξ, ασκεί, για την ίδια επιχείρηση ή εργοδότη ή για διάφορες επιχειρήσεις ή εργοδότες, μια ή περισσότερες χωριστές δραστηριότητες σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη.

[...]

5β. Περιθωριακές δραστηριότητες δεν λαμβάνονται υπόψη για τον σκοπό προσδιορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας δυνάμει του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού. Το άρθρο 16 του κανονισμού εφαρμογής εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο άρθρο αυτό.

[...]

8. Για την εφαρμογή του άρθρου 13 παράγραφοι 1 και 2 του βασικού κανονισμού, ως "ουσιώδες μέρος μιας μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας" που ασκείται σε κράτος μέλος, νοείται ότι ασκείται εκεί ένα ποσοτικά σημαντικό μέρος του συνόλου των δραστηριοτήτων του μισθωτού ή μη μισθωτού, χωρίς να πρόκειται απαραίτητως για το μείζον μέρος αυτών των δραστηριοτήτων.

[...]»

11 Το άρθρο 16 του κανονισμού εφαρμογής ορίζει τα εξής:

«1. Το πρόσωπο που ασκεί δραστηριότητες σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ενημερώνει σχετικά το φορέα που έχει ορίσει η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί.

2. Ο οριζόμενος φορέας του κράτους μέλους κατοικίας, προσδιορίζει αμελλητί τη νομοθεσία που εφαρμόζεται στον ενδιαφερόμενο, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού και του άρθρου 14 του κανονισμού εφαρμογής. Ο αρχικός προσδιορισμός αυτός είναι προσωρινός. Ο φορέας ενημερώνει για τον προσωρινό προσδιορισμό τους φορείς που έχουν οριστεί από κάθε κράτος μέλος στο οποίο ασκείται μια δραστηριότητα.

3. Ο προσωρινός προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 2, καθίσταται οριστικός εντός δύο μηνών από τη στιγμή κατά την οποία ενημερώθηκαν για τον προσωρινό προσδιορισμό οι φορείς που έχει ορίσει η αρμόδια αρχή των σχετικών κρατών μελών, σύμφωνα με την παράγραφο 2, εκτός αν η νομοθεσία έχει ήδη προσδιορισθεί οριστικά βάσει της παραγράφου 4, ή τουλάχιστον ένας από τους σχετικούς φορείς ενημερώσει, έως το τέλος της δίμηνης προθεσμίας, τον φορέα που έχει ορίσει η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους κατοικίας ότι δεν μπορεί ακόμα να δεχθεί τον προσδιορισμό ή ότι έχει διαφορετική άποψη εν προκειμένω.

4. Εάν υπάρχει αβεβαιότητα για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, λόγω της οποίας πρέπει να πραγματοποιηθούν επαφές μεταξύ των φορέων ή των αρχών δύο ή περισσότερων κρατών μελών, κατόπιν αιτήματος ενός ή περισσότερων από τους φορείς που έχουν ορίσει οι αρμόδιες αρχές των σχετικών κρατών μελών ή αιτήματος των ίδιων των αρμόδιων αρχών, η νομοθεσία που εφαρμόζεται για τον ενδιαφερόμενο προσδιορίζεται με κοινή συμφωνία, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού και τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 14 του κανονισμού εφαρμογής.

[...]

5. Ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου κηρύσσεται εφαρμοστέα, είτε προσωρινά είτε οριστικά, ενημερώνει αμελλητί τον ενδιαφερόμενο.

6. Εάν ο ενδιαφερόμενος δεν προσκομίσει τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται με πρωτοβουλία του φορέα που έχει ορίσει η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους κατοικίας του προσώπου αυτού, μόλις πληροφορηθεί την κατάσταση του προσώπου, ενδεχομένως μέσω άλλου σχετικού φορέα.»

Το σλοβακικό δίκαιο

- 12 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α, του *zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení* (νόμου 461/2003 περί κοινωνικής ασφάλισης), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί κοινωνικής ασφάλισης), προβλέπει τα εξής:

«Ως μισθωτή δραστηριότητα νοείται, κατά τον παρόντα νόμο, εφόσον δεν ορίζεται άλλως σε ειδική διάταξη ή διεθνή συμφωνία η οποία υπερισχύει των διατάξεων της νομοθεσίας της Σλοβακικής Δημοκρατίας, δραστηριότητα απορρέουσα από έννομη σχέση, από την οποία γεννάται:

- α) το δικαίωμα σε αμοιβή για μισθωτή δραστηριότητα βάσει ειδικής διατάξεως, με εξαίρεση εισόδημα σε είδος αντλούμενο από προηγούμενη έννομη σχέση στην οποία θεμελιώθηκε το δικαίωμα σε αμοιβή για μισθωτή δραστηριότητα βάσει ειδικής διατάξεως, παρεχόμενο από τους πόρους του κοινωνικού ταμείου,

[...]».

- 13 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της συνταξιοδοτικής ασφάλισης καθώς και της ασφάλισης ασθενείας και ανεργίας, ως μισθωτός νοείται, εφόσον δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα νόμο, το φυσικό πρόσωπο το οποίο διατηρεί έννομη σχέση από την οποία απορρέει το δικαίωμά του σε τακτική μηνιαία αμοιβή κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α, και παράγραφοι 2 και 3 [...]».

- 14 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης προβλέπει τα εξής:

«Ως εργοδότης, κατά την έννοια του παρόντος νόμου, νοείται:

[...]

- c) για το φυσικό πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α, και παράγραφοι 2 και 3

1. το φυσικό πρόσωπο το οποίο υποχρεούται να παρέχει στον εργαζόμενο την αμοιβή που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α, και παράγραφοι 2 και 3, και το οποίο έχει κατοικία σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε κράτος μέλος της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, άλλο από τη Σλοβακική Δημοκρατία, ή στο έδαφος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, ή σε κράτος με το οποίο η Σλοβακική Δημοκρατία έχει συνάψει διεθνή συμφωνία η οποία υπερισχύει των διατάξεων της νομοθεσίας της Σλοβακικής Δημοκρατίας, ή

2. το νομικό πρόσωπο το οποίο υποχρεούται να παρέχει στον εργαζόμενο την αμοιβή που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α, και παράγραφοι 2 και 3, και το οποίο έχει την έδρα του, ή του οποίου η θυγατρική έχει την έδρα της, σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε κράτος μέλος της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ή στο έδαφος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, ή σε κράτος με το οποίο η Σλοβακική Δημοκρατία έχει συνάψει διεθνή συμφωνία η οποία υπερισχύει των διατάξεων της νομοθεσίας της Σλοβακικής Δημοκρατίας.»

- 15 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης προβλέπει τα ακόλουθα:

«Υπάγονται υποχρεωτικά στο σύστημα ασφάλισης ασθενείας:

- α) ο μισθωτός εργαζόμενος κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1 [...]».

- 16 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης ορίζει τα εξής:
«Υπάγονται υποχρεωτικά στο σύστημα συνταξιοδοτικής ασφάλισης:
α) ο μισθωτός εργαζόμενος κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2 [...]».
- 17 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, του νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης:
«Ασφαλίζεται υποχρεωτικά κατά της ανεργίας ο μισθωτός εργαζόμενος που υπάγεται στο σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας, εκτός εάν άλλως ορίζεται στον παρόντα νόμο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 18 Ο R. Szoja είναι Πολωνός υπήκοος ο οποίος, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στην Πολωνία και μισθωτή δραστηριότητα στη Σλοβακία όπου είναι εγγεγραμμένος στο εθνικό μητρώο ασφαλισμένων από την 1η Φεβρουαρίου 2013.
- 19 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι από ανταλλαγείσα αλληλογραφία μεταξύ του Zakład Ubezpieczeń Społecznych (οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης, Πολωνία, στο εξής: πολωνικός οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης) και του σλοβακικού οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης προκύπτει ότι, στο μέτρο που ο εκκαλών της κύριας δίκης κατοικεί στην Πολωνία όπου και ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, ο εν λόγω πολωνικός οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης αποφάσισε ότι, από την 1η Ιουλίου 2012, ο εκκαλών υπαγόταν στην πολωνική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού εφαρμογής.
- 20 Η αιτιολογία αυτής της απόφασης του πολωνικού οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης στηρίχθηκε στον περιθωριακό χαρακτήρα της δραστηριότητας που ασκεί ο R. Szoja στο σλοβακικό έδαφος.
- 21 Κατόπιν αυτού, ο εν λόγω οργανισμός ενημέρωσε, στις 22 Απριλίου 2013, τον σλοβακικό οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 3, του κανονισμού εφαρμογής, ότι ο R. Szoja υπαγόταν στην πολωνική νομοθεσία από 1ης Φεβρουαρίου 2013.
- 22 Ο σλοβακικός οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης δεν αμφισβήτησε αυτόν τον προσωρινό προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, με αποτέλεσμα ο εν λόγω προσδιορισμός να καταστεί οριστικός κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 16, παράγραφος 3, του κανονισμού εφαρμογής.
- 23 Κατά συνέπεια, ο οργανισμός αυτός αποφάσισε ότι ο R. Szoja δεν ασφαλιζόταν πλέον, από 1ης Φεβρουαρίου 2013, από τον Σλοβάκο εργοδότη του, στο σύστημα υποχρεωτικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης και υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας και ανεργίας.
- 24 Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε από το δευτεροβάθμιο όργανο του σλοβακικού οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης.
- 25 Σε ημερομηνία που δεν προσδιορίζεται, ο R. Szoja άσκησε, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, έφεση κατά απόφασης εκδοθείσας στις 3 Δεκεμβρίου 2014 από το Krajský súd v Žiline (περιφερειακό δικαστήριο του Žilina, Σλοβακία).
- 26 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο πολωνικός οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης εξέτασε την περίπτωση του R. Szoja βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού εφαρμογής, με αποτέλεσμα ο οργανισμός αυτός να εφαρμόσει, με την απόφασή του επί της περιπτώσεως αυτής, το άρθρο 13, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού.

- 27 Ωστόσο, το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι το άρθρο 13, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού αφορά μόνον τις μισθωτές δραστηριότητες, ενώ, στην υπό κρίση περίπτωση, πρόκειται για υπήκοο που ασκεί μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικά κράτη μέλη, ούτως ώστε το συνδυετικό στοιχείο για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου να είναι ο τόπος στον οποίο ο ενδιαφερόμενος ασκεί ουσιώδες μέρος της δραστηριότητάς του, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 8, του κανονισμού εφαρμογής.
- 28 Εξάλλου, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι ο σλοβακικός οργανισμός κοινωνικής ασφαλίσεως δεν προέβαλε ειδική συμφωνία προβλέπουσα εξαίρεση από τις διατάξεις του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού στηριζόμενη στο άρθρο 16 του κανονισμού αυτού.
- 29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Μπορεί το άρθρο 13, παράγραφος 3, του [βασικού κανονισμού], σε συνδυασμό με το δικαίωμα σε παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως και σε κοινωνικά πλεονεκτήματα, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 34, παράγραφοι 1 και 2, του [Χάρτη], να ερμηνευθεί, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι διευκρινίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 14 του [κανονισμού εφαρμογής] και χωρίς να υφίσταται δυνατότητα εφαρμογής εν συνεχεία της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού [εφαρμογής], ούτως ώστε η μικρή διάρκεια του χρόνου εργασίας ή η μειωμένη αμοιβή του μισθωτού να μην επηρεάζουν την επιλογή της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας σε περίπτωση σωρεύσεως μισθωτής δραστηριότητας και μη μισθωτής δραστηριότητας, δηλαδή το προμνησθέν άρθρο 14 του κανονισμού εφαρμογής να μην εφαρμόζεται στην ερμηνεία του άρθρου 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού;
- 2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, μπορεί ο εθνικός δικαστής, σε περίπτωση συγκρούσεως, κατά την εφαρμογή δύο κανονισμών, δηλαδή ενός βασικού κανονισμού και ενός κανονισμού εφαρμογής και, συγκεκριμένα, του [βασικού κανονισμού] και του [κανονισμού εφαρμογής], να εκτιμήσει τις διατάξεις τους με βάση την κανονιστική ισχύ τους, δηλαδή ανάλογα με τη θέση τους στην ιεραρχία των κανόνων του δικαίου της Ένωσης;
- 3) Μπορεί η ερμηνεία των διατάξεων του βασικού κανονισμού από τη διοικητική επιτροπή, βάσει του άρθρου 72 του βασικού κανονισμού, να θεωρηθεί δεσμευτική ερμηνεία θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την οποία ο εθνικός δικαστής δεν δύναται να αποστεί, γεγονός το οποίο εμποδίζει ταυτόχρονα την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, ή πρόκειται απλώς για μια από τις αποδεκτές ερμηνείες του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία ο εθνικός δικαστής οφείλει να λάβει υπόψη ως ένα από τα στοιχεία στα οποία θεμελιώνεται η απόφασή του;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 30 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον το άρθρο 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, σε συνδυασμό με το άρθρο 34, παράγραφοι 1 και 2, του Χάρτη, μπορεί να ερμηνευθεί χωρίς να ληφθούν υπόψη τα άρθρα 14 και 16 του κανονισμού εφαρμογής.
- 31 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται στο Δικαστήριο να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα

επίλυσης της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση του και, υπ' αυτό το πρίσμα, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του υποβάλλονται (απόφαση της 18ης Μαΐου 2017, Lahorgue, C-99/16, EU:C:2017:391, σκέψη 21).

- 32 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, όπως αυτά προκύπτουν από τη διάταξη περί παραπομπής, δεν πρέπει να γίνει αναφορά στο άρθρο 14, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού εφαρμογής, όπως ίσχυε αρχικώς, αλλά στο άρθρο 14, παράγραφος 5β, του κανονισμού αυτού.
- 33 Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι με το πρώτο ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού έχει την έννοια ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί η εθνική νομοθεσία που είναι, βάσει της διατάξεως αυτής, εφαρμοστέα σε πρόσωπο το οποίο, όπως ο εκκαλών της κύριας δίκης, ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικά κράτη μέλη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 5β, και στο άρθρο 16 του κανονισμού εφαρμογής.
- 34 Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 45 του βασικού κανονισμού, ο κανονισμός αυτός αποσκοπεί να εξασφαλίσει τον συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων μπορεί να ασκείται αποτελεσματικά και, με τον τρόπο αυτό, να συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου ζωής και των συνθηκών εργασίας των προσώπων που διακινούνται εντός της Ένωσης.
- 35 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού καθιερώνει την αρχή της εφαρμογής της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους, δυνάμει της οποίας τα πρόσωπα στα οποία έχει εφαρμογή ο κανονισμός αυτός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους. Η αρχή αυτή αποσκοπεί, συνεπώς, στην αποφυγή των περιπλοκών που μπορεί να προκαλέσει η ταυτόχρονη εφαρμογή πλειόνων εθνικών νομοθεσιών και στην εξάλειψη της άνισης μεταχειρίσεως που θα συνεπαγόταν, για τα πρόσωπα που διακινούνται εντός της Ένωσης, η μερική ή πλήρης σώρευση των εφαρμοστέων νομοθεσιών (βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2006, Piatkowski, C-493/04, EU:C:2006:167, σκέψη 21).
- 36 Σύμφωνα με την πρώτη περίπτωση που μνημονεύει το άρθρο 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, για τον προσδιορισμό της εθνικής νομοθεσίας που εφαρμόζεται σε πρόσωπο που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, το πρόσωπο αυτό υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ασκεί μισθωτή δραστηριότητα.
- 37 Συνεπώς, σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση στην κύρια δίκη, στην οποία είναι βέβαιο ότι ο R. Szoja ασκεί συγχρόνως μισθωτή δραστηριότητα στη Σλοβακία και μη μισθωτή δραστηριότητα στην Πολωνία, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο R. Szoja εμπίπτει στην πρώτη περίπτωση που μνημονεύει το άρθρο 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού.
- 38 Τούτου δοθέντος, ο κανονισμός εφαρμογής, που αποσκοπεί στον καθορισμό του τρόπου εφαρμογής του βασικού κανονισμού, προβλέπει, στο άρθρο 14, παράγραφος 5β, ότι οι περιθωριακές δραστηριότητες δεν λαμβάνονται υπόψη για τον σκοπό του προσδιορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας δυνάμει του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού.
- 39 Συναφώς, όπως αναφέρθηκε στις σκέψεις 20 και 22 της παρούσας αποφάσεως, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι, σύμφωνα με την απόφαση του πολωνικού οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης, η δραστηριότητα που ασκεί ο R. Szoja στο σλοβακικό έδαφος έχει περιθωριακό χαρακτήρα και ότι ο προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας κατέστη οριστικός κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 3, του κανονισμού εφαρμογής.

- 40 Κατά συνέπεια, η εφαρμοστέα νομοθεσία στην οποία υπάγεται ένα πρόσωπο, όπως ο R. Szoja, που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικά κράτη μέλη πρέπει να προσδιορίζεται δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 14, παράγραφος 5β, του κανονισμού αυτού, το οποίο αποκλείει τη λήψη υπόψη των περιθωριακών δραστηριοτήτων.
- 41 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι από το άρθρο 14, παράγραφος 5β, του κανονισμού εφαρμογής προκύπτει ότι το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού εφαρμόζεται σε όλες τις προβλεπόμενες στο εν λόγω άρθρο 14 περιπτώσεις. Επομένως, σε μια περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, πρέπει να ληφθεί υπόψη και το άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο υποδεικνύει την ακολουθητέα διαδικασία προς καθορισμό, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού, της εφαρμοστέας νομοθεσίας.
- 42 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι οι κανόνες συγκρούσεως που προβλέπει ο βασικός κανονισμός επιβάλλονται κατά τρόπο δεσμευτικό στα κράτη μέλη και δεν είναι δυνατόν να επιτρέπεται οι ασφαλισμένοι που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων αυτών να μπορούν να αντιπαρέλθουν τις συνέπειές τους, επιλέγοντας να εξαιρεθούν από αυτούς (βλ., συναφώς, απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, van Delft κ.λπ., C-345/09, EU:C:2010:610, σκέψη 52).
- 43 Όσον αφορά τους προβληματισμούς του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 34 του Χάρτη, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο αυτό δεν επηρεάζει τις προαναφερθείσες εκτιμήσεις, δεδομένου ότι από καμία διάταξη του άρθρου αυτού δεν συνάγεται ότι δεν ενδείκνυται η εφαρμογή των άρθρων 14 και 16 του κανονισμού εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 44 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού έχει την έννοια ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί η εφαρμοστέα, δυνάμει της διατάξεως αυτής, εθνική νομοθεσία σε πρόσωπο, όπως ο εκκαλών της κύριας δίκης, που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικά κράτη μέλη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 5β, και στο άρθρο 16 του κανονισμού εφαρμογής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 45 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 46 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον το άρθρο 72 του βασικού κανονισμού έχει την έννοια ότι οι αποφάσεις της διοικητικής επιτροπής έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα.
- 47 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με το οποίο το Δικαστήριο τους παρέχει τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (διάταξη της 20ής Ιουλίου 2016, Stanleybet Malta και Storpani, C-141/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:596, σκέψη 6 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 48 Επίσης, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η ανάγκη να δοθεί ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που να είναι χρήσιμη για τον εθνικό δικαστή απαιτεί να ορίσει αυτός το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να εξηγήσει τις πραγματικές περιστάσεις στις οποίες στηρίζονται τα ερωτήματα αυτά. Επιπλέον, η απόφαση περί παραπομπής πρέπει να αναφέρει ακριβώς τους λόγους για τους οποίους ο εθνικός δικαστής κατέληξε

να διερωτηθεί επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης και να κρίνει αναγκαία την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο (διάταξη της 20ής Ιουλίου 2016, Stanleybet Malta και Storpani, C-141/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:596, σκέψη 7 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 49 Πρέπει να υπογραμμιστεί συναφώς ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αποφάσεις περί παραπομπής πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα όχι μόνον στο Δικαστήριο να δίνει λυσιτελείς απαντήσεις, αλλά και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στους λοιπούς ενδιαφερομένους να υποβάλλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Δικαστήριο απόκειται να μεριμνά για τη διασφάλιση της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου υπόψη ότι, βάσει της διατάξεως αυτής, μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής κοινοποιούνται στους ενδιαφερομένους (διάταξη της 20ής Ιουλίου 2016, Stanleybet Malta και Storpani, C-141/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:596, σκέψη 10 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 50 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το τρίτο ερώτημα δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις αυτές, στο μέτρο που η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει επαρκή πραγματικά στοιχεία σχετικά με την ύπαρξη συγκεκριμένης απόφασης της διοικητικής επιτροπής και σχετικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της απόφασης αυτής για την υπόθεση της κύριας δίκης. Επομένως, το Δικαστήριο δεν διαθέτει στοιχεία σχετικά με τους λόγους για τους οποίους η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι απαραίτητη προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα αυτό. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα κράτη μέλη και οι λοιποί κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερόμενοι δεν μπόρεσαν να υποβάλουν λυσιτελώς ή υπέβαλαν πολύ συνοπτικά τις παρατηρήσεις τους επί του εν λόγω ερωτήματος.
- 51 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, το τρίτο ερώτημα πρέπει να κριθεί απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 465/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, έχει την έννοια ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί η εφαρμοστέα, δυνάμει της διατάξεως αυτής, εθνική νομοθεσία σε πρόσωπο, όπως ο εκκαλών της κύριας δίκης, που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικά κράτη μέλη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 5β, και στο άρθρο 16 του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 465/2012.

(υπογραφές)